

A 111-ES (1920)

(Részlet a bűnügyi történetből.)

[...] „Selfridge úr elbúcsúzott öreg barátjától, és hozzám jött. Letelepedett az asztalhoz, a pincér poharat hozott, és töltött neki. Selfridge úr hátratolta mandzsettáját, és a kezét dörzsölte. Ez a figyelmeztetés rögtön kijózanított, egyszerre eszembe juttatott mindent.

– Mely véletlen szerencse, hogy itt üdvözölhetem! – mondta kenetesen.

Bólintottam, egy kicsit kényszeredetten:

– Csakugyan véletlen. Először vagyok itt...

– Én sűrűn járok ide. Kedves hely, szeretem.

– Barátai is sűrűn járnak ide?

Vállat vont.

– Az az öreg úr? Detektív. Egész nap a fülbevaló-ügyben szaladgált.

– Természetesen eredmény nélkül?

Nevetett:

– Eltalálta.

– No és ön?

– Én? Én szerencsésebb voltam.

– Mindjárt gondoltam. Megtalálta a fülbevalót?

Iparkodtam, hogy nagyon jámbor arcot vágjak. Nem tudom, sikerült-e? Selfridge úr mosolygott:

– Még nem. De azt hiszem, nyomában vagyok.

Én is mosolyogtam:

– Nagyon érdekes!

– Az! És most már örülök, hogy elvállaltam.

Ha minden úgy alakul, ahogyan képelem, remélem, Babrook kisasszony holnap visszakapja fülbevalóját...

– Én is remélem.

Ez a megjegyzés talán egy kicsit gúnyosan csengett, mert Selfridge úr egy pillanatig fürkészően nézett rám. Fejét csóválta, szelíden mosolygott:

– Ne higgye, hogy olyan egyszerű a dolog. Gúnyolódni könnyű, de szeretném tudni, mit csinált volna ön, ha megbízzák azzal, hogy a fülbevalót megkerítse? Hogyan fogott volna hozzá?

– Sejtlemem sincs róla. Nagyon rossz detektív lett volna belőlem. Türelmetlen és ideges vagyok, nem tudok logikával gondolkodni, pedig azt hiszem, mindenképp ez kell hozzá.

– Fontos, nagyon fontos. A logika nagyon sok, de nem minden. Néha egy kis fantázia, egy ötlet többet ér minden logikánál.

– És önnek van. Fantáziája is, ötlete is...

Megint a kezét dörzsölte:

– Van. Van. Még csak az kellene, hogy ne legyen! Hol volnék már, ha nem lenne!

Jóízűen nevetett, én majdnem ellenségesen

néztem rá. Az villant át az agyamon, hogy most a szemébe vágom:

– Te gazember! Te elbizakodott szamárral! A szeretőd ma délután nálam volt, elszerettem téled. Érted? Az enyém volt, csókoltam... És amikor elment, fölbontottam azt a csomagot, amelyet rám bízta. És megtaláltam benne Babrook kisasszony fülbevalóját. Amelynek nyomában vagy, de még nem találtad meg. Nekem ne hazudj! Számár vagy! Kétszeresen megcsaltalak, elárultalak, és nem tudsz róla. Vagyok olyan gazember, mint te, talán nagyobb! Igen, Babrook kisasszony holnap visszakapja a fülbevalóját,

de nem téled, hanem tőlem. Majd aztán mosolyogj, ha tudsz!

Mi történik, ha ezt mondom neki?

Elordítja-e magát, és nekem esik, vagy mosolyog-e, és a kezét dörzsöli? Jó volna kipróbálni. Miért tolokodnak ilyen gondolatok agyunkba, ha azután nincs bátorságunk ahhoz, hogy meg is tegyünk, amire a kísértés csábít?

Selfridge úr nem nyugodott meg, megint unszolt:

– Mégis, szeretném tudni... hiszen ön okos ember... hol kezdte volna?

Ez a kötekedés bosszantott. Egy másodpercig haboztam, azután én is kötekedni kezdtem:

– Mindenekelőtt megpróbáltam volna kisütni, miért lopták el a fülbevalót?

Selfridge úr furcsán nézett rám:

– Miért? Ez csak nem vitás?

– Bocsánat, nagyon is az. Ön azt hiszi, a tolvaj azért lopta el, hogy megtartsa? Én nem hiszem. Az ilyen ékszer, amelyet alkalmasint mindenféle ismemek, veszedelmes portéka. Mit csináljon vele a tolvaj? Kiszedje belőle a gyöngyöket és briliánsokat, elpusztítsa a szép munkát? Akkor marad a gyöngy meg a drágakő meg az arany, de hová lesz Babrook kisasszony fülbevalója? Márpedig a fülbevalónak ez a legértékesebb része; az, hogy mint fülbevaló Babrook kisasszonyé, a parafakirály leányáé. Azok a rendkívül tehetséges fickók, akik ennek az ékszernek a megszerzésére szövetkeztek, ezt éppen olyan jól tudják, mint ön meg én...

Selfridge úr föltette pápaszemét, mint mindig, ha valami nagyon érdekelte:

– Tehát?

– Tehát azt hiszem, azért lopták el, hogy jó pénzért megint visszaadhassák Babrooknak. Ennél jobb üzletet nem csinálhatnak, és ez a legkényemesebb és legegyszerűbb megoldás.

Diadalmasan néztem a bűvészre, meg voltam győződve arról, hogy elevenére tapintottam. Pápaszemém keresztül figyelmesen vizsgált, és helyeslően bólintott:

– Nem rossz. Sőt kitűnő. Tökéletesen egyet értünk, ugyanezt mondom én is. Ezek a tolvajok nyugodt és higgadt gyerekek, nem mohók, nem akarnak egyszerre meggazdagodni, szerényen beérik azzal az ötven-hatvanezer koronával, amelyet Babrooktól kicsálnak a fülbevalóért. Költségek címén hozzácsapnak még tízezer koronát, az már hetvenezer. Babrook szívesen fizeti. Csak az a kérdés, lesz-e idejük arra, hogy szóba álljanak Babrookkal? Hátha időközben sikerül valamelyik detektívnek, mondjuk nekem, megcsípni őket, és elvenni a fülbevalót, mielőtt Babrookkal megalkudhattak volna?

Példátlan szemtelensége most már mulattott. Szerettem volna azt mondani neki:

– És ha a tolvaj meg a detektív egy személy? Ha a detektívnek csak saját magával kell kezten szoritania, hogy elcsíphesse a tolvajt? Ha csak a saját zsebébe kell nyúlnia, hogy a tolvajból kivehesse a fülbevalót? És ha valaki megelőzi a tolvajt is, a detektívet is, és elviszi a fülbevalót Babrooknak, mielőtt a tolvaj vagy a detektív megalkudhatott volna vele?

Ehelyett természetesen azt mondtam:

– Hogyan jött nyomára az ékszernek?

Egy kicsit elgondolkoztott:

– Tehát, mit is tudunk? Tudjuk, hogy nem közönséges tolvajokkal van dolgunk, hanem ravasz és elszánt fickókkal, akik kitűnően ismerik a viszonyokat és az embereket. Tudták, hogy Babrook meg a lánya ott lesznek az operában, tudták azt is, hogy a hiú apának és elbizakodott lányának nagyon jól fog esni a főhercegnő irigy kíváncsisága, könnyű lesz a fülbevalót megszerezni. Csak az egyiket kérték el! Elmés és finom ötlet! Tudták, hogy Babrookék reggelig tépelődni fognak, bizonytalankodni: hátha mégiscsak a főhercegnő kérte el? Tudták, hogy majd csak reggel megy a rendőrségre... és akkor megkapják a fülbevaló párját is. Figyelje csak meg, milyen nagyszerűen dolgoztak... az operában egy livrés udvari lakáj volt a tolvaj, a rendőrségen pedig a tisztviselő meg a közrendőr. Semmi polgári ruha... csupa bizalmat gerjesztő uniformis! Rendőr, lakáj... Aki ezt kieszelte, az nehéz gyerek, nem ez az első munkája. No, de én sem estem a fejem lágýára. Mindenekelőtt egy kis hirdetést adtam az újságoknak.

Elővett egy írást, megmutatta. Elolvastam:

– Tegnap este az operai díszelőadáson elveszett egy fülbevaló. Sydney Babrook (Ritz Szálló) százezer koronát fizet annak, aki az ékszert visszahozza.

Százezer korona! Ejha... csinos összeg! Ezért érdemes tolvajnak is lenni, becsületesen is.

– Mit szól hozzá? – kérdezte Selfridge úr.

– Szép pénz... nagyon szép pénz. És?

– Mit és? Ez a hirdetés már megjelent az esti lapokban, és holnap meglesz minden reggeli újságban is...

– És mi történt azóta?

– Semmi. Várunk. Megvárjuk, jelentkeznek-e a tolvajok?

Bután néztem rá: ez minden? Selfridge úr elnevette magát:

– Nem leleményes? Mit csináljunk? Tud valami jobbat?

Nagyon ártatlan arccal kérdezte, de szeme ravaszul csillogott. Én is mosolyogtam. Most persze szeretné megtudni, megnéztem-e a csomagot, megtaláltam-e az ékszert? Vigyáztam magamra.

– Nem én – mondtam lassan –, mondtam már, semmi tehetségem a detektívsegre. Ha ön így csinálta, alkalmasint így a legjobb. De azt hittem...

– Mit?

– Azt mondta, már nyomában van a fülbevalónak. De ha csak eddig van...

Ez egy kicsit bántotta Selfridge úr hiúságát. Vagy csak ezt várta, hogy lecsaphasson rám:

– Van tovább is. Hogyne lenne? Különbönbem nem mondhattam volna, hogy remélem, holnapra meglesz a fülbevaló!

Az asztalra könyökölt, tenyerébe hajtotta fejét, szemét behunyta, elgondolkozott, aztán hirtelen fölnezett:

– Minden ilyen nagyszabású csalás vagy lopás: egyéni cselekedet, csakúgy, mint az egy kép vagy vers, amelybe alkotója beleadta mindazt, ami az övé, csak az övé. Már a betörőnek is van egyénisége, tapasztalt detektívek – és én az voltam – a munkáról ráismernek az emberre. Olyan ez, mintha otthagya volna a névjegyét. Ha valami nagy betörés sikerül, a rendőrség mindenekelőtt azt iparkodik megállapítani, kinek a munkája lehet? Ha az illető véletlenül éppen szabadlábban van... ez már egy kis nyom. Lehet jó is, rossz is, ez csak utóbb derül ki, de mégiscsak nyom... erre ráveti magát. Én is így tettem volna, hiszen ismerem egypár előkelő nemzetközi szélhámost, és alighanem ezek között van a tolvaj. Nagyszerű gyerekek, a világ minden nyelvén beszélnek, otthonuk minden metropolis, okosak, ravaszak, elmések, pompás színészek, egyformán jól játsszák a gróft meg az inast, a tudóst meg a detektívet, egész irodalmuk van már, regényeket, színdarabokat írnak róluk, és hőstetteiket vászonra vetíti a mozi. Leleményesek és tanulékonyak, egymás példáján okulnak, a régi újságokat és könyveket bújják, és kifogyhatatlan kincsbányájuk: az emberek ostobasága és tudatlansága. Megtanulták, hogy ami bizonyos körülmények között egyszer már sikerült, annak ugyanolyan körülmények között másodszer is sikerülnie kell. Ez a mai fülbevaló-história például egyszer már ugyanígy megtörtént, 1862-ben a párizsi olasz operában a császárnéval és valami egzotikus dámvával..."

◆ [Bp., Osiris, 1999, 96–101.]

A Vigaszínház előtt állnak középen: Heltai Jenő, Faludi Jenő, Erényi Nándor és Faludi Miklós, Budapest, 1905